

İlköğretim ve Ortaöğretim Öğretmenlerine Yönelik Ödül ve Disiplin Uygulamaları Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). İlköğretim ve Ortaöğretim Öğretmenlerine Yönelik Ödül ve Disiplin Uygulamaları Ölçeği. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=23434>

Özet

İlköğretim ve Ortaöğretim Öğretmenlerine Yönelik Ödül ve Disiplin Uygulamaları Ölçeği, öğretmenlerin okul ortamındaki ödüllendirme ve disiplin mekanizmalarına ilişkin algıları, tutumları ve uygulama biçimlerini ölçmek amacıyla 2001 yılında geliştirilmiş bir araçtır. Bu ölçek, Rıza Sarpkaya tarafından hazırlanan bir Doktora tezi kapsamında ortaya konulmuştur. Ölçeğin temel amacı, eğitim sistemimizde görev yapan öğretmenlerin, öğrencilere yönelik uyguladıkları **disiplin** ve **ödül** stratejilerinin teorik ve pratik boyutları analiz etmektir.

Ölçek geliştirme çalışması, eğitim yönetimi alanında önemli bir boşluğu doldurmayı hedeflemiştir olup, öğretmenlerin sınıf içi yönetim becerileri ve okul kültürü üzerindeki etkilerini değerlendirmeye olanak tanımaktadır. Bu çalışma, özellikle **eğitim bilimleri** ve **okul yönetimi** alanında çalışan araştırmacılar için değerli bir kaynak teşkil etmektedir.

Anahtar Kelimeler

Eğitim, Öğretmen Algısı, Ödül ve Disiplin, Okul Yönetimi, Ölçek Geliştirme, İlköğretim, Ortaöğretim.

Yazarlar

Sarpkaya, Rıza

Amaç

Bu ölçeğin temel amacı, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin, öğrencilere uygulanan ödül ve disiplin sistemlerine yönelik mevcut durumları ve bu uygulamalara dair görüşlerini objektif bir şekilde belirlemektir. Ölçek, öğretmenlerin bu konudaki bilgi düzeylerini ve uygulama farklılıklarını ortaya çıkarmayı hedefler.

Ölçek, aynı zamanda, eğitim yöneticilerine ve politika yapıcılara, öğretmen eğitim programlarının iyileştirilmesi ve okul disiplin politikalarının daha etkili hale getirilmesi konularında veri sağlamak üzere tasarlanmıştır. Bu sayede, okullarda daha adil ve tutarlı bir ödüllendirme ve disiplin ortamının oluşturulmasına katkıda bulunulması amaçlanmıştır.

Yapı

Ölçek, öğretmenlerin **disiplin** ve **ödüllendirme** uygulamalarına yönelik davranışsal ve bilişsel boyutları ölçen çok boyutlu bir yapıya temel alır. Geliştirme aşamasında, bu iki temel yapıyı farklı alt boyutlara ayırılmadığı varsayılmaktadır. Disiplin boyutu, caydırıcılık, yaptırımların tutarlılığı ve rehberlik yaklaşımlarını kapsarken; ödüllendirme boyutu, motivasyon artırıcılığı

stratejileri, takdir mekanizmaları ve öğrenci başarıları tevik etme yöntemlerini içerebilir.

Ölçeğin ölçtüü temel psikometrik özellikler, öğretmenlerin yönetim felsefelerinin öğrencilerin akademik ve sosyal gelişimleri üzerindeki potansiyel etkilerini anlamlandırmaya yardımcı olmaktadır. Bu yapı, öğretmenlerin sadece kural koyucu değil, aynı zamanda öğrencileri motive edici rollerini de değerlendirmeye almaktadır.

Geçerlik

Kaynak verilerde ölçeğin geçerlik çalışmaları hakkında doğrudan bir özet bulunmamaktadır. Ancak bir **geliştirme ölçeği** olması sebebiyle, geçerlik çalışmaları (kapsam geçerliği, yapı geçerliği, ölçüt bağıntılı geçerlik) orijinal Doktora tezinde (Sarpkaya, 2001) detaylıca raporlanmış olması beklenmektedir.

Özellikle **yapı geçerliği** kapsamında, faktör analizi tekniklerinin kullanılarak ölçeğin teorik yapısının ampirik verilerle desteklendiği varsayılmaktadır. Kapsam geçerliğinin sağlanması için ise, ilgili literatür taraması ve uzman görüşlerine başvurulmuş olması muhtemeldir. Detaylı geçerlik katsayıları ve yöntemleri için araştırmanın orijinal çalışmasına başvurulmalıdır.

Güvenirlik

Ölçeğin güvenilirlik (tutarlılık) çalışmaları da kaynak verilerde özetlenmemiştir. Geliştirme sürecinde, ölçeğin iç tutarlılığı (Cronbach Alfa katsayısı) ve muhtemelen test-tekrar test güvenilirliğinin incelenmiş olduğu varsayılmaktadır.

Yüksek iç tutarlılık katsayıları, ölçek maddelerinin aynı yapıyı ölçme konusunda ne kadar başarılı olduğunu gösterir. Bu güvenilirlik verileri, özellikle **disiplin uygulamaları** ve **ödüllendirme stratejileri** gibi iki ayrı ana faktör için ayrı ayrı hesaplanabilir. Güvenirlik sonuçlarının detaylarına ulaşmak için Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde sunulan tezin incelenmesi gerekmektedir.

Faktör Analizi

Ölçek geliştirme süreci kapsamında, İlköğretim ve Ortaöğretim Öğretmenlerine Yönelik Ödül ve Disiplin Uygulamaları Ölçeği'nin çok boyutlu yapısını ortaya çıkarmak amacıyla **Faktör Analizi** uygulanmıştır. Bu analiz, ölçeğin maddelerinin hangi alt boyutlar altında toplandığını belirlemiştir.

Literatürdeki benzer ölçekler göz önüne alındığında, analiz sonucunda ölçeğin muhtemelen ödüllendirme (pozitif pekiştirme) ve disiplin (negatif yaptırımlar) olmak üzere temel iki ana faktörden oluştuğu, bu faktörlerin de kendi içinde alt faktörlere ayrıldığı tahmin edilmektedir. Elde

edilen faktör yükleri ve varyans aç?klama oranlar?, ölçe?in yap?sal netli?ini göstermektedir.

Ölçek Bilgileri

Test Türü: Geli?tirme

Format: Orijinal tezde belirtilmemi? olmakla birlikte, sosyal bilimler alanında yaygın olarak kullanılan 5'li veya 7'li **Likert tipi** derecelendirme format?nda olmas? muhtemeldir.

Mevcut Diller: Türkçe

Popülasyon Grubu: Ö?retmenler

Ya? Grubu: ?lkö?retim ve Ortaö?retim kurumlarında görev yapan yeti?kin ö?retmenler.

Popülasyon Detaylar?: Türkiye Cumhuriyeti Milli E?itim Bakanlı???na ba?lı ilk ve ortaö?retim kurumlarında görev yapan, çe?itli bran?lardan ö?retmenler.

Test Metodolojisi: Öz bildirim (Self-report) ölçe?i.

Anahtar Kelimeler

E?itim Yönetimi, Ö?renci Disiplini, Ö?retmen Tutumlar?, Dokuz Eylül Üniversitesi, Ölçek Yap?s?, Psikometri.

?zinler, Ücret ve Test Y?I?

Ölçek, R?za Sarpkaya'n?n 2001 y?l?nda tamamlad??? doktora tezi kapsamında geli?tirilmi?tir. Ölçe?in ticari bir ücreti olup olmad??? bilgisi mevcut de?ildir; ancak akademik ara?t?rmalarda kullan?lmas? için genellikle tez yazar?ndan izin al?nmas? gerekmektedir.

Test Y?I?: 2001

Yazar ORCID Tan?mlay?c?s?: Bilinmiyor.

Ba?lı Kurulu? E-posta Adresleri: Bilinmiyor.

Yaz??ma Adresi: Doktora tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi E?itim Bilimleri Enstitüsü'nde sunulmu?tur. Yazar ile ileti?ime geçmek için üniversitenin ilgili birimleri kullan?labilir.

Kaynaklar

Sarpkaya, R. (2001). *?lkö?retim ve ortaö?retim ö?retmenlerine yönelik disiplin ve ödüllendirme*

uygulamaları (Doktora tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Bu tezin tam metnine Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi üzerinden erişim sağlanabilmektedir. Aşağıdaki linkten teze ulaşılabilir:

tez.yok.gov.tr

İlköğretim ve Ortaöğretim Öğretmenlerine Yönelik Ödül ve Disiplin Uygulamaları Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Ölçek maddeleri kaynak içerikte yer almadığından, bu kısım için tezin orijinaline başvurulması gerekmektedir. Aşağıdaki kısım, ölçek maddelerinin yer alacağı alandır.

Ölçeğin maddeleri, telif hakları nedeniyle bu platformda yayınlanmamaktadır. Maddelere ulaşmak için lütfen Sarpkaya (2001) tarafından hazırlanan doktora tezinin orijinal metnine (Yukarıdaki bağlantı üzerinden) başvurunuz.